

**Moderaterna Region
Jämtland Härjedalen**

**VALPROGRAM
2022**

**Hälso- och sjukvård
samt regional utveckling**

Innehållsförteckning

Innehåll

Patienten i centrum	5
En nära och tillgänglig vård	5
Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete	5
Jämlik och jämställd vård	5
Rehabilitering och sammanhållen vård	6
Sjukhusvården	6
Statligt ansvar för sjukhusvården	6
Utökat samarbete	7
Tryggare förlossningsvård	7
Kortare vårdköer	7
Primär- och akutvården	8
Nära vård för patienten	8
Hälsocentralerna i fokus	8
Förstärkt akutvård	8
Tandvården	9
Ökad tillgänglighet	9
Förbättrad munhälsa	10
Personal	10
Attraktiva arbetsgivare	10
Kompetensutveckling	10
Leva och bo	11
En attraktiv livsmiljö	11

Ett starkt föreningsliv gynnar folkhälsan.....	11
Gränslös utbildning	11
Ett starkt näringsliv	12
Bra förutsättningar för länets företagare.....	12
Stärkt besöksnäring	12
Ta tillvara skogens kraft	13
Bästa ekologiska jordbruket	13
Utmaningsrätt inom alla verksamhetsområden	13
Förbättrad infrastruktur och kommunikationer	14
Säkra och snabba vägar	14
Fler järnvägsinvesteringar	15
Flyg- och drönartrafik	15
Stärkt kollektivtrafik	15
Bredband och mobiltäckning åt alla	16
Kultur, innovation och integration	17
Länskulturen	17
Integration	17
Klimat och hållbar utveckling.....	18

Patienten i centrum

Vi ställer höga krav på ökad tillgänglighet, delaktighet och valmöjlighet för patienten och därför ska verksamheten utgå från dessa synsätt när man utvecklar organisationen och arbetssätten. För att lyckas krävs goda relationer mellan patient och personal och då krävs hög kontinuitet för patienten i mötet med vården.

Patienten är expert på sig själv som person och sin livssituation medan personalen är experter på det medicinska. Ömsesidig kommunikation ger trygghet och skapar delaktighet och där är kunskap i det svenska språket hos personalen viktigt. Om dessa kompetenser sammanförs, dokumenteras och följs upp, kan resultatet bli nöjdare patienter, ökad patientsäkerhet, ökad jämlikhet samt en effektivare vård.

En nära och tillgänglig vård

Vår region är stor till ytan och det gör att många har långt att åka för att nå hälso- och sjukvården. Samarbetet mellan vården på sjukhuset och med vården på hälsocentralerna och kommunerna ska stärkas. Innovation och verksamhetsutveckling ska främja att verksamheten upplevs nära och tillgänglig för patienten.

Det ska vara enklare att komma till primärvården än att åka till akuten. För att primärvården ska bli tillgängligare så behövs bättre digitala lösningar, anpassade öppettider och fast vårdkontakt. Patienter ska få en snabbare bedömning av personal som har kompetens utifrån patientens behov.

Hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande arbete

Individen har det yttersta ansvaret för sina levnadsvanor och sitt välbefinnande. Hälso- och sjukvården ska ha en stödjande funktion för dem som behöver och vill förbättra sin livsstil. De mest utsatta grupperna ska fångas upp av primärvården och erbjudas stöd och hjälp.

Ett aktivt folkhälsoarbete och en god och effektiv vård bidrar till en friskare befolkning. All verksamhet ska kännetecknas av att tillvarata och stärka patientens och anhörigas möjligheter till ökad delaktighet och inflytande. Det förebyggande arbetet som skapar en motståndskraftig psykisk och fysisk hälsa ska prioriteras.

Region Jämtland Härjedalens verksamheter ska uppmuntra och utveckla samarbetet med kommuner, förenings- och näringsliv, och andra aktörer som har en viktig roll i folkhälsoarbetet. Patientföreningar och brukarrådets kompetens ska tas tillvara. Region Jämtland Härjedalen ska vara en naturlig samarbetspartner och delta i miljöer där människor befinner sig.

Jämlik och jämställd vård

Vården ska vara jämlik och jämställd. Den ska vara tillgänglig, behovsanpassad, effektiv och ges med hög patientsäkerhet. Vården ska alltid utgå från patienten.

Patientens familje-, arbets- och boendesituation ska beaktas när patientens behov ska tillgodoses. Det medicinska behovet ska vara grunden och där patientens situation i livet ger vägledningen i hur vård, behandling och stöd ska anpassas.

När det är möjligt och lämpligt ska anhörighetsvård uppmuntras och stödet ska vara flexibelt och anpassat. Anhörigvårdarnas roll i samhället ska uppmuntras och värderas högt.

Rehabilitering och sammanhållen vård

Rehabiliterande insatser ska ges utifrån patientens önskemål och behov. Där det är möjligt och lämpligt bör rehabilitering ske i patientens boende för att hitta insatser som lämpar sig i hemmet och anpassas utifrån förutsättningarna som finns.

En sammanhållen barn- och ungdomshälsa är av stor betydelse för att följa barnens utveckling och där det ska finnas en stark samverkan med familjecentralerna och elevhälsan.

För att få en sammanhållen vård och omsorg om de allra mest sjuka äldre behövs ett geriatriskt centrum med kompetens att ge stöd till andra verksamheter inom sjukhuset, hälsocentralerna och kommunerna.

Vi kommer arbeta för att

- du ska ha rätt till en fast vårdkontakt så att du kan få hjälp och råd av någon som känner dig väl.
- införa ett patientkontor som ska ge stöd och hjälp till dig att få din vård i rätt tid.
- stärka samarbetet mellan hälsocentralerna och kommunerna så att du inte hamnar i kläm.
- införa ett geriatriskt centrum så att du kan få en vård anpassad till din ålder.
- vidareutveckla arbetet med hälsosamtal så att du känner att vården är engagerad i din hälsa.
- högkostnadsskydd för hjälpmedel införs så att du kan känna ekonomisk trygghet oavsett ditt behov.
- språktest genomförs vid rekrytering av personal så du kan bli förstådd av personalen och få patientsäker vård.

Sjukhusvården

Ett komplett och väl fungerande akutsjukhus är avgörande för möjligheten att leva och bo i vårt län. Det är en utmaning att upprätthålla kompetensen på personalen med de få människor som bor i länet och därför är det av stor betydelse att Region Jämtland Härjedalen har ett gott samarbete med angränsande län samt med närliggande sjukvård i Norge.

Statligt ansvar för sjukhusvården

Alla svenska medborgare och personer som har tillstånd att vistas i Sverige bör ha rätt till vård på lika villkor. Ansvaret för hälso- och sjukvården delas mellan stat, region och kommun.

Hälso- och sjukvården står inför stora utmaningar framöver. Orsakerna är flera men den demografiska utvecklingen och välfärdens finansiering är särskilt betydelsefulla. Befolkningsutvecklingen är central för alla välfärdstjänster och påverkar i hög grad behovet och kräver nya innovationer, både då det handlar om behandling och hur vi kan tillgodose en god tillgänglighet med hög kvalitet.

Det finns stora regionala skillnader gällande kvalitet och köer i vården och därför anser vi att staten ska ha det ekonomiska ansvaret för sjukhusvården. Vart du bor ska inte ha en avgörande betydelse för vilken vård du kan få.

Utökat samarbete

En tidigt upptäckt sjukdom kräver betydligt mindre insatser för att åtgärdas, vilket innebär minskat lidande för patienterna och minskade kostnader, därför behövs samarbete mellan olika professioner inom vården. I detta arbete får primärvården en central roll då de har den närmsta kontakten med patienterna.

Sjukhusvården bör anpassas så att vården ges vid det sjukhus som har förutsättningarna att ge den mest effektiva och patientsäkra vården, även om det kan leda till längre resor för att få vården utförd. Detta kräver ett nära samarbete med närliggande län samt med sjukhusvård i Norge.

Tryggare förlossningsvård

Förlossningsvården ska stärkas när det gäller möjligheterna till kontinuitet, uppföljning och återkoppling. Tiden från när önskan om barn uppstår fram till födsel är speciell, särskilt för förstagångsfödande. Strävan ska vara att ha tillgång till samma team av barnmorskor från mödravård till eftervård.

Eftervård och rehabilitering behöver förstärkas. Tiden efter en födelse är en känslig tid där både psykiska och fysiska behov kan uppstå. Brister i uppföljning kan riskera att hälsan utvecklas på ett negativt sätt.

Kortare vårdköer

Patienter ska få vård, inte stå i kö. För att korta vårdköerna måste verksamheten effektiviseras samt den utrustning som finns används under fler av dygnets timmar. Bemanningen behöver förstärkas så att fler vårdplatser kan hållas öppna och köerna kortas.

Personalens tid med patienterna måste öka genom att tid frigörs från administrativa uppgifter. Mer resurser behöver flyttas från administrativa verksamheter till vården för att möta patienternas ökade behov.

Den egna verksamheten måste planera in att ge vård på fler av dygnets timmar än vad som sker idag. Det är en omfattande utveckling att kunna operera även på kvällar och helger men det är en nödvändig utveckling för att patienter ska få vård i tid.

Det privata utförare som finns inom hälso- och sjukvården måste i högre grad nyttjas för att korta vårdköerna. Det kan ske genom upphandling, ökat samarbete och att privata utförare kan nyttja den utrustning som finns på sjukhuset när ordinarie verksamhet inte använder den.

Vi kommer arbeta för att

- staten tar över det ekonomiska ansvaret för sjukhusvården så att du inte drabbas av länets svaga förutsättningar och att styrningen av vården sker i samarbete med lokalt valda politiker.
- minska administrationen inom hälso- och sjukvården så att mer tid och pengar kan läggas på din vård.
- stärka förlossningsvården med kontinuitet från mödravård till eftervård så att du ska känna trygghet inför, under och efter en graviditet.
- du ska kunna få din sjukhusvård utförd i något närliggande län eller i Norge om du har behov av det.
- privata vårdgivare ska upphandlas för att korta vårdköerna så att du kan få vård i tid.

- förbättra möjligheter för privata vårdgivare att använda ledig operations- och behandlingskapacitet på sjukhuset så att du kan få vård i tid.

Primär- och akutvården

Vår region är stor till ytan och det gör att många har långt att åka för att nå hälso- och sjukvård. Därför är det viktigt med en stark primärvård som har förutsättningar till en god digital och fysisk tillgänglighet.

Vårt län har många äldre och då krävs ökad kompetens inom geriatrik och samverkan mellan vårdnivåer och vårdgivare. En ökad kunskap om de äldres sjukdomar kan ge ökad livskvalitet för den enskilde och dess anhöriga samt mer kostnadseffektiva behandlingar.

Nära vård för patienten

Närvård är den grundläggande vårdnivån och omfattar basal medicinsk vård, omvårdnad, förebyggande verksamhet och rehabilitering. Närvården utförs digitalt eller geografiskt nära patienten. Närvården utförs främst av primärvården genom Region Jämtland Härjedalen, kommunerna och privata vårdgivare. De svarar för närhet, trygghet och kontinuitet. Därför är det viktigt att närvård kan tillhandahållas i länets alla delar och att verksamheten är decentraliserad.

Mellanvårdsplatser med tillgång till läkare i alla länets kommuner är målsättningen. De äldre har behov av en bättre sammanhållen vård. En bred kompetens inom våra verksamheter gör att vi kan använda våra resurser klokt. En god samverkan förebygger tvister om ansvaret mellan olika huvudmän, där helhetssyn och patientperspektiv ska vara i fokus.

Hälsocentralerna i fokus

Det ska vara enklare att komma i kontakt med primärvården än att åka till akuten. För att primärvården ska bli tillgängligare så behövs fler digitala lösningar, anpassade öppettider samt fast vårdkontakt.

Primärvården ska få ett tydligare uppdrag för akutvården och vårdgarantin bör förstärkas så att den omfattar alla primärvårdens legitimerade yrkesgrupper. Patienter ska få en snabbare bedömning men behöver inte alltid vara av en läkare.

Primärvården ska utvecklas med större delaktighet av personalen och större beslutskraft på de enskilda hälsocentralerna genom att öka hälsocentralernas mandat att utforma verksamheten utifrån patienternas och personalens behov.

Vi vill ha fler utförare inom primärvården för att det ökar valmöjligheten för patienterna, ger ett större utbud av arbetsgivare för vårdpersonal som i sin tur medför bättre arbetsvillkor då konkurrensen om personal ökar.

Förstärkt akutvård

Ambulanssjukvården är en livsavgörande länk i hela sjukvårdssystemet. Att mark- och luftambulans kan komma fram och hjälpa patienter inom rimlig tid är en avgörande faktor för att alla invånare ska känna trygghet.

I dag sker en hel del bedömningar av patienternas tillstånd på plats i hemmet så att de antingen kan få vård på plats, eller komma till rätt vårdnivå. Därför ska förutsättningar för den

prehospitala organisationen förbättras.

Utryckningstiderna ska vara så likvärdiga som möjligt så att det inte ska spela någon roll var du bor. Den prehospitala akutvården ska innefatta bedömningsbilar, vägambulans, ambulanshelikopter och ambulansflyg. Samarbetet med kommunerna ska utvecklas så att även kommunernas distriktssjuksköterskor kan vara en del i den prehospitala akutvården.

Många av de patienter som kontaktar SOS Alarm är inte i behov av den prehospitala akutvården. Därför ska Region Jämtland Härjedalens förmåga att göra en regionalt anpassad bedömning av vårdbehovet öka så att rätt insats används vid rätt tillfälle.

Vi kommer arbeta för att

- hälsocentralerna ska ha bra digitala verktyg, öppen mottagning och anpassade öppettider så att du snabbt kan komma i kontakt med din hälsocentral.
- stärka och utveckla det fria vårdvalet så att du kan välja den vårdgivare du har förtroende för.
- det ska införas ett system med fast vårdkontakt och samordning av ett vårdteam för de mest sjuka och sköra i vården och omsorgen så att du känner trygghet när livet är svårt.
- utveckla den prehospitala akutvården så att du kan känna trygghet med att du kommer få vård i tid om olyckan är framme.
- prioritera förebyggande äldrevård med ett särskilt fokus på prevention av fallolyckor så att du ska kunna leva ett långt och hälsosamt liv.
- vårdgarantin förstärkas så att den omfattar alla primärvårdens legitimerade yrkesgrupper så att du kan få vård någon annanstans om din hälsocentral inte kan ge det i god tid.

Tandvården

En god munhälsa stärker det psykiska och fysiska välmåendet och minskar riskerna för andra sjukdomar. Det egna ansvaret för munhälsan är stort men rätt förutsättningar måste ges.

Stöd och rådgivning till föräldrar, barn och vuxna behöver utvecklas så att kunskapen om vikten av en god munhälsa ökar. När behovet av tandvård uppstår ska hjälp fås skyndsamt främst för att minska smärta och lindande men även för att undvika följsjukdomar.

Ökad tillgänglighet

Tandvården ska erbjuda patientsäker vård med hög tillgänglighet. För att skapa förutsättningar för det behöver alla privata tandläkare vara delaktiga i ansvaret för barn- och ungdomstandvården i länet.

Om en obalans i ansvaret för barn- och ungdomstandvården uppstår mellan Folk tandvården och de privata tandläkarna riskerar det att tandläkare inom Folk tandvården får som huvudsakliga sysselsättning vård av barn och unga samt akuttandvård. Detta tillfredsställer inte utvecklingsbehovet för personalen och det försämrar möjligheterna att ha en väl bemannad Folk tandvård som klarar sitt uppdrag.

Handledning av nyutbildade tandläkare behöver förbättras för att säkra tillgång till en effektiv och patientsäker tandvård. Detta kan utföras av till exempel tandläkare som gått i pension eller andra kvalificerade allmäntandläkare.

Förbättrad munhälsa

Samverkan med kommunerna behöver utvecklas så att Folk tandvården bjuds in till förskolor och skolor för att informera om vikten av god munhälsa. Detta stärker barnens munhälsa och minskar behovet av framtida tandvård.

Vi kommer arbeta för att

- öka samarbetet med länets kommuner så att du och dina barn får stöd och hjälp till en god munhälsa.
- förbättra stöd och rådgivning för en god munhälsan så att du får rätt förutsättningar att ta hand om din mun och dina tänder.
- införa kvalificerad handledning till nyanställda tandläkare inom Folk tandvården så att du känner trygghet vid till tandläkarbesök.

Personal

Region Jämtland Härjedalen ska utvecklas som attraktiva arbetsgivare i syfte att behålla och attrahera kompetent och engagerad personal. Tillgång till effektiv, trygg och säker vård avgörs av tillgången till välutbildad och välmående personal.

Attraktiva arbetsgivare

Ledarskapet är avgörande. Stor tilltro till personalen, deras kunskap och förmåga att lösa problem är nycklar till framgång. Region Jämtland Härjedalen ska vara en arbetsgivare där arbetet sker i en miljö präglad av delaktighet, öppenhet, idériakedom och förmåga att tänka i nya banor. Målet är att personalen, förutom att trivas på arbetsplatsen, även ska rekommendera Region Jämtland Härjedalen som arbetsgivare.

Delaktighet i arbetet är avgörande för att trivas på arbetet. Därför vill vi att upplägg av arbetsuppgifter ska ske i tät dialog med personalen. För att kunna attrahera ny personal ska lönerna upplevas rättvisa. Chefer ska ha de befogenheter som krävs för att ledarskapet ska fungera på ett tillfredsställande sätt.

Kompetensutveckling

Region Jämtland Härjedalen ska stimulera all personal att delta i kompetensutveckling. Kompetensförsörjningen är avgörande för en patientsäker och effektiv vård. Personalen ska beredas möjlighet till utbildning och forskning som gagnar kompetensen och utvecklingen av verksamheten.

Personalen ska ges möjlighet till personlig utveckling utifrån dennes profession och egenskaper samt förmåga. Med personlig utveckling växer människan i organisationen och detta leder till ökade kunskaper och motiverad personal. Karriärvägar inom verksamheten ska stimuleras och jobbrootation ska vara ett naturligt inslag i personalpolitiken.

Vi kommer arbeta för att

- förbättra rekryteringarna av chefer så du möter personal som har chefens stöd i att ge dig den vård du behöver.
- all personal ska jobba på toppen av sin kompetens så att du får träffa rätt personal vid ditt besök.

- fler utbildningstjänster införs så att du får kompetent och trygg personal som ger dig din vård.
- förbättra möjligheten för fortbildning för all personal och sträva efter att höja lönerna för hälso- och sjukvårdspersonal så att den personal du träffar är stolt och engagerad i sitt uppdrag.

Leva och bo

En attraktiv livsmiljö

Moderaterna vill att Jämtlands län ska vara en attraktiv plats där människor trivs och mår bra – oavsett om man bor här eller är på besök. Regionen ska vara platsen där man vill leva, bo och verka och ha förutsättningarna att göra så.

Det ska finnas likvärdiga förutsättningar att utvecklas och växa som individ. Om du är kvinna, man, infödd, inflyttad eller invandrad ska inte spela någon roll. Alla ska ha möjlighet att arbeta mot och nå sina mål, oavsett var i länet vi bor.

Därför är det viktigt att det finns fungerande service som till exempel tillgång till livsmedelsbutik, drivmedelsstation, fungerande postgång och banktjänster. På fritiden ska det finnas ett rikt kultur- och föreningsliv med stort utbud och aktiviteter att välja mellan.

Regionens samarbete med kommunerna och andra aktörer i länet är av största betydelse för länets fortsatta attraktivitet och utveckling. Region Jämtland Härjedalen ska vara motorn i länet och samordna insatser för den gröna omställningen, skapa mötesplatser, driva på digitaliseringen och skapa förutsättningar för en stark skattebas som i sin tur leder till att vi kan fortsätta leverera god välfärd till invånare och besökare i Jämtland Härjedalen.

Ett starkt föreningsliv gynnar folkhälsan

I Jämtland Härjedalen finns ett rikt föreningsliv. Genom det breda föreningslivet har vi ett unikt engagemang som mobiliserar en stor del av befolkningen. Denna folkrörelse är viktig att stimulera för att skapa grogrund för samhällsengagemang, kreativitet och god folkhälsa.

Social ekonomi och lokala initiativ har mer än någon annan samhällskraft förmågan att samla medborgare runt gemensamma intressen och tillvarata deras engagemang och motverka utanförskap och ensamhet. Det är inte ovanligt att befolkningen utnyttjat det sociala kapital som finns i bygden och bildar intresseföreningar för att lösa brister och behov. På så sätt skapas inflytande, välfärd och en god närmiljö. Den sociala ekonomins allra största framgångsfaktor är underifrånperspektivet.

Gränslös utbildning

Moderaterna tror på det livslånga lärandet och därför vill vi på ett tydligare och mer konkret sätt skapa möjlighet för fler att lära hela livet. Att starta en ny karriär vid 50 års ålder skall vara en naturlig del av vardagen i vår region. Det ger både dynamik och framtidstro i vårt län. Kompetensförsörjning och kompetenshöjning för våra medborgare och företag är en avgörande faktor för att klara personalförsörjning för företag och välfärd och för att öka attraktionen på arbetsmarknaden.

Fler byter karriär och arbetsplats. Moderaterna vill skapa möjlighet för personal att kunna arbeta samtidigt som man utbildar sig. Regionens två folkhögskolor, Birka och Bäckedal, är viktiga pusselbitar inom utbildningsväsendet, inte minst när det gäller våra nyanlända.

Fler behöver komma i jobb och möta arbetsmarknadens behov av kompetens. Moderaterna vill att nyanlända medborgare i Jämtland Härjedalen ska erbjuda praktikplatser i hela organisationen, både inom administration och inom vården.

Vi kommer arbeta för att

- Skapa en god grogrund för den sociala ekonomin eftersom den är viktig för folkhälsan och skapar attraktiva boendemiljöer.
- Det ska finnas likvärdiga förutsättningar att utvecklas och växa som individ, oavsett vem du är eller var du bor.
- Fortsätta att stödja länets föreningsliv för fortsatt engagemang och aktivitet.
- Det ska finnas möjlighet till kompetensutveckling och vidareutbildning. Möjlighet att få ny kunskap ska finnas livet ut.
- Erbjuder praktikplatser till nyanlända i regionens alla organisationer oavsett om det gäller administration eller vård.

Ett starkt näringsliv

Bra förutsättningar för länets företagare

Näringslivet är ryggraden i länet och med starka och livskraftiga företag skapas förutsättningar för en god välfärd.

Företag och entreprenörer ska uppskattas inte beskattas. Regionen ska ta tillvara den kraft och kreativitet som finns bland företag och medborgare. Entreprenörskap och innovationer ska stimuleras och uppmuntras inom alla områden.

Vår region bärs och utvecklas till stor del av våra tusentals småföretagare men här finns även ett antal större företag inom tillverkningsindustrin, besöksnäringen samt de areella näringarna.

För näringslivet och även föreningar och organisationer är det avgörande att det finns en fungerande kontanthantering. Idag får man på många orter köra många mil för att kunna "banka" dagskassan eller vinsten från bingon, dansen eller annan verksamhet som innebär intäkter. I arbetet med att ta fram prioriteringar eller nya lösningar för kommersiell service på landsbygden bör även kontanthanteringen ingå som en viktig faktor.

Länets företagare har flera stora utmaningar, bland annat tillgång till arbetskraft. Fler människor måste komma i arbete och det måste bli lättare att anställa. De nyanlända är en viktig resurs där validering och språkutbildning ofta är avgörande för anställningsbarhet. Moderaterna vill underlätta för anställning, lägre arbetsgivaravgifter och lägre skatt på inkomst så att fler kan och vill arbeta. En nära dialog med länets företagare, kommunernas näringslivskontor och universitet och andra utbildningsanordnare behövs för att möta upp länets utbildningsbehov.

Stärkt besöksnäring

Besöksnäringen är en stor och viktig bransch i Jämtland Härjedalen. Länet har en storslagen natur, närhet till både skog, sjö och fjäll vilket attraherar både nationella och internationella gäster. Länet har också en lång tradition och ett gott rykte som gastronomisk matlän. Vi har många små livsmedelstillverkare som producerar utsökta produkter, bland annat ost, marmelader, korv med mera. Inte minst rennäringen med fantastiskt renkött är en stor och viktig leverantör av både kött, kultur och tradition.

Länet har också en lång och framgångsrik tradition av stora arrangemang. Varje år anordnas Storsjöyran med tusentals besökare och utifrån framgångsrika idrottare och fina anläggningar så anordnas flera världscup- och världsmästerskap i bland annat alpint, längd och skidskytte.

En viktig fråga att ta hänsyn till gällande besöksnäringen är det slitage som följer med ett ökat besöksstryck i framför allt fjällvärlden. En ökad besöksnäring måste ske i samråd och samklang med den känsliga naturen och rennäringens årshjul och behov. För att besöksnäringen ska vara hållbar behöver turistströmmarna kanaliseras till icke känsliga marker och markägarna ska ha gett sitt godkännande till kommersiell turistisk verksamhet.

Ta tillvara skogens kraft

Skogsnäringen är betydelsefull inom regionen, bland annat som bas i många landsbygdsföretag, och har en stor utvecklingspotential på grund av den idag låga förädlingsgraden. Här har vi utrymme att både vidareutveckla det som redan finns och låta innovativa idéer slå rot och växa.

Det är viktigt att skogen förvaltas på rätt sätt. Det krävs skötsel för att skogen ska fungera optimalt både ur miljö- och klimatsynpunkt. Skogen brukas för att få förnybara material och produkter samt energi som kan ersätta energikrävande eller fossilbaserade material. Brukas skogen på rätt sätt så fungerar den som kolsänka under dess livstid. Det finns en stor utvecklingspotential och stora miljövinster i att öka skogens förädling lokalt i länet. Skogen ska med andra ord inte endast förvaltas och skyddas, utan också brukas. Det ska vara tryggt att äga, sköta och utveckla sitt skogsbruk.

Dagens regelverk gör det nästan omöjligt för den enskilde skogsägaren att bruka sin skog. Det är lätt att trampa snett bland regelverken och därmed bli straffad. Moderaterna vill stärka äganderätten men även rätten att bruka sin skog. Allemansrätten är en historiskt viktig sedvanerätt som vi ska värna om, men för att driva kommersiell verksamhet vill Moderaterna att markägarnas ska få ge tillstånd till detta.

Bästa ekologiska jordbruket

Jordbrukare är primärproducenter och företagare som övrigt näringsliv. De fyller en viktig funktion för länets utveckling genom att vårda jord och mark och genom att förse länet och landet med högkvalitativa livsmedelsprodukter.

Jordbruket har genom rena jordar och ren miljö stora möjligheter att utvecklas ytterligare. Mer och fler livsmedel skulle kunna produceras i regionen. Våra stora brukbara åkerarealer ger oss möjlighet att driva fram nya innovationer. Moderaterna vill att offentlig verksamhet i högre grad nyttjar lokalproducerade produkter för ökad livsmedelsproduktion och självförsörjningsgrad i länet.

Utmaningsrätt inom alla verksamhetsområden

Regionen bör på olika sätt främja, stimulera och stödja alternativa driftsformer. I dag har vi alternativa utförare inom primärvården genom hälsovalet men fler verksamheter skulle kunna drivas på alternativa sätt. Fler alternativa driftsformer ökar valfriheten för medborgare, patienter och personalen samt stimulerar till utveckling mot högre kvalitet i verksamheten som helhet.

Moderaterna är positiva till olika typer av alternativa driftsformer. Vi måste våga låta oss jämföras med andra. Därför vill vi införa en utmaningsrätt för de som tror att de kan utföra någon av regionens uppgifter på ett bättre sätt.

Vår ambition är att regionen ska behålla och kompetensutveckla sin höga beställarkompetens som kan utforma ändamålsenliga förfrågningsunderlag och väl utformade kontrakt. Allt för en

bättre ekonomi och en utvecklad och effektiv verksamhet.

En inkommen utmaning innebär att man utreder och prövar möjligheterna att införa en alternativ driftsform för den utmanade verksamheten. Om utmaningen godtas upphandlas verksamheten enligt LOU och utmanaren deltar i upphandlingen på samma villkor som övriga anbudsgivare. Avvisas utmaningen fortsätter verksamheten att drivas i egen regi.

Vi kommer arbeta för att

- förbättra förutsättningarna att driva mindre företag i länet. Fyra av fem arbetstillfällen skapas trots allt av småföretagare!
- offentlig service, postutdelning och transporter ska fungera och vara tillgänglig i hela Jämtland Härjedalen.
- det ska finnas finansieringsmöjligheter för att starta och utveckla företag, även för de allra minsta.
- öka återbäringen från vind- och vattenkraft för att på så sätt stärka bland annat servicesektorn för att gynna samhällsutvecklingen i vårt län.
- stärka äganderätten, men även bruksrätten, eftersom skogen har en viktig roll som bas i många landsbygdsföretag.
- organisationer som arbetar med vidareförädling med stöd av ny teknik och innovationer inom jord- och skogsbruk etableras i regionen.
- skogen ska brukas och inte bara förvaltas och skyddas.
- det kommersiella utnyttjandet av allemansrätten ska bort. Markägaren ska själv få bestämma om någon annan ska få bedriva näringsverksamhet på den egna marken.
- skapa långsiktiga förutsättningar för de privata skogsbrukens arbete med hållbarhet och vårt fossilfria samhälle.
- vargrevir inte ska få etableras i Jämtlands län. Därför ska licensjakt på varg tillåtas.
- närproducerad mat i större utsträckning ska serveras i våra verksamheter.
- jordbrukare som primärproducenter ska likställas med övrigt företagande och därmed även ha rätt till EU- och statliga tillväxtmedel
- införa utmaningsrätt inom utvalda/lämpliga områden

Förbättrad infrastruktur och kommunikationer

Säkra och snabba vägar

Tillgängligheten är avgörande för länets utveckling, för att näringslivet ska fungera och vara konkurrenskraftigt och för att vi ska kunna leva, bo och verka i hela länet. Standarden på länets vägar måste förbättras så att vi kan upprätthålla vägstandard, trafiksäkerhet och hålla nere restiderna.

De anslag Trafikverket får till drift, underhåll och för förbättring av vägnätet, är otillräckliga. Moderaterna kämpar för att beräkningsgrunderna i den fördelningsmodell som idag används ska förändras så att inte bara befolkningsunderlaget utan även antal kilometer väg, tunga transporter och trafikmängd ska räknas in.

De stora avstånd som finns i länet ger också långa restider, därför är det viktigt att länets vägar

håller den standard som krävs för att dagens hastigheter ska kunna upprätthållas. Vid tillfällen med stora trafikmängder, till exempel vid jul, nyår, påskledighet och sportlov skulle alternativa lösningar kunna fungera hastighetsdämpande. Ett alternativ är elektroniska hastighetsskyltar som kan ändras vid stora trafikflöden eller vid händelse av till exempel ishalka. En utbyggnad av viltstängsel samt mitträcken längs E14 och E45 är också viktigt för att kunna upprätthålla hastigheten i kombination med trafiksäkerheten.

Moderaterna vill fortsätta utbyggnaden av gång- och cykelvägar i mån av resurser. De som kan cykla till arbete, service och fritidsaktiviteter bör kunna göra det säkert och är en viktig del i den gröna omställningen, för folkhälsan men också för att avlasta kollektivtrafiken i rusningstid

Samhället står inför stora förändringar och teknikutvecklingen går snabbt. För att ligga i framkant behöver vi en utbyggnad av alternativa drivmedels- och laddtekniklösningar. Självkörande fordon ligger inte långt borta och kommer sannolikt att innebära stora möjligheter för ett län som Jämtland Härjedalen med stor geografi, långa avstånd och spridd bebyggelse.

Fler järnvägsinvesteringar

Tåget är ett bekvämt transportmedel som behöver få bättre förutsättningar, både vad gäller restider, avgångar och komfort. Moderaterna vill att förbättringar på Atlantbanan (Norra Stambanan från Gävle och Mittbanan/Meråkerbanan till Trondheim, utförs så att restiden kan sänkas till fyra timmar från Stockholm till Östersund och fem timmar till Åre. För detta behövs bland annat kurvrätningar, dubbelspår i Hälsingland och minskat antal oöverskådade järnvägsövergångar

För att tåget ska vara ett konkurrenskraftigt alternativ behöver tågagnarna rustas upp, tågbyte undvikas och avgångar vara kontinuerliga. Det ska vara bekvämt och enkelt att ta tåget.

Inlandsbanan har stor utvecklingspotential, framför allt när det gäller godstransporter. Med en upprustning av Inlandsbanan skulle den kunna spela en ännu större roll, både genom att avlasta övrigt järnvägsnät, utifrån ett försvarsperspektiv och på sikt även utökad persontrafik. Inlandsbanan har en intressant finansieringsmodell som bygger på lån och banavgifter. Moderaterna på nationell nivå har gett en lånegaranti på 9 miljarder till Inlandsbanan för att upprustning och investeringar längs banan ska kunna genomföras.

Stambanan genom övre Norrland är ett outnyttjat järnvägsstråk för persontrafik som skulle innebära bättre tillgänglighet för bland annat studie-, arbets- och sjuktransporter. Moderaterna vill fortsätta titta på möjligheterna för att anordna persontrafik på denna sträcka

Flyg- och drönartrafik

Alla transportslag behövs för god tillgänglighet till, från och inom länet. Det har inte minst pandemiåren visat. Flyget spelar en fortsatt viktig roll men behöver ställas om att bli klimatsmart. Flera projekt bedrivs där elflyg och drönare testas för olika transportbehov. Moderaterna anser att detta är framtiden för Jämtland Härjedalen och vill fortsatt satsa på luftburen teknik.

Stärkt kollektivtrafik

Kollektivtrafiken står både inför en förnyelseutmaning och inför en ekonomisk utmaning. Regionen behöver mobilisera resurser att kunna växa i starka stråk, samtidigt som hela länet erbjuds ett grundläggande trafikutbud. Vi behöver hitta nya sätt att upphandla kollektivtrafik. Fokus bör därför ligga på faktorer som ökar resandet och därmed intäkterna samtidigt som det är viktigt att anpassa fordonen på linjer med få resande.

Samordning med andra aktörer ska eftersträvas där det behövs för att behålla trafik på

landsbygden. I arbetet med att minska koldioxidutsläpp i regionen är kollektivtrafik avgörande. Utmaningen är att utveckla en kollektivtrafik för framtiden som tillgodoser morgondagens resbehov.

Bredband och mobiltäckning åt alla

Tillgången till bra mobiltäckning och bredband med hög hastighet är en avgörande faktor för länets utveckling.

Snabbt bredband möjliggör bland annat för arbete, studier och tjänster på distans. Med regionens geografiska utseende är tillgången till en snabb och stabil uppkoppling en nödvändig framgångsfaktor. Förutsättningarna att fortsätta bredbandsutbyggnaden i länet varierar och fiber i kombination med mobila lösningar krävs för att lösa situationen. Tyvärr finns det stora områden där det inte finns kommersiellt intresse eftersom det är långt mellan gårdarna och få kunder. Det är ekonomiskt utmanande att från offentlig sektor stödja bredbandsutbyggnaden i dessa gles- och landsbygdsområden. Moderaterna vill att alla ska ha möjlighet till snabbt bredband oavsett var i länet vi bor. Mer medel måste avsättas från både EU och nationell nivå för att vi ska få en likvärdig tillgänglighet över landet.

Vi kommer arbeta för att

- öka de nationella resurserna för utbyggnad och underhåll av vägar och järnväg i länet.
- Införa en ny modell för fördelning av medel till väginvesteringar där beräkningsgrunderna som väger in antalet mil statlig väg och trafiken på dessa i högre utsträckning är idag.
- Prioritera åtgärder för ökad trafiksäkerhet med bibehållna eller ökade hastigheter på de större vägstråken i de delar av landet som karakteriseras av långa avstånd genom variabel hastighetsskyltning, mitträcken och viltstängsel.
- Åtgärder på Atlantbanan (Norra Stambanan och Mittbanan) för minskade restider samt överföring av långväga godstrafik från väg till järnväg.
- Nattågsvagnarna behöver rustas upp för att vara ett attraktivt alternativ.
- Internet är en allt viktigare del av vår infrastruktur. Därför är det viktigt att hela länet har tillgång till bredband med hög kapacitet och bra kvalitet.
- Åtgärder för att minska biltrafiken till förmån för kollektivtrafik, och på korta avstånd, även till förmån för gång- och cykelbanor.
- Utveckla Inlandsbanan så att den kan spela en ännu större roll än idag och bidra till avlastning av både långväga gods- och persontrafik på överbelastade järnvägar och vägar, samt bidra till fortsatt utveckling av besöksnäringen.
- Jämtlands län ska få bli försökslän i ett pilotprojekt med självkörande fordon.
- utbyggnad av alternativa drivmedels- och laddtekniklösningar genomförs.
- få mer pengar avsätts till fortsatt utbyggnad och förbättring av bredband och den mobila täckningen.
- elflyg och drönare blir en del av vår framtid.
- ett pilotprojekt inom kollektivtrafiken med tätare turtrafik med mindre fordon.

Kultur, innovation och integration

Länskulturen

Ett rikt kulturliv är en viktig grogrund för innovation. Kultur har många olika skepnader. Den kan vara kopplad till seder, värderingar och traditioner, ha en konstnärlig inriktning eller vara 'fin', underhållande och provocerande. Hur man konsumerar, upplever och ser på kultur är personligt men den speglar på många sätt olika sociala aspekter och uttryck. Genom kulturen kan man påverka och skapa åsikter. Den är också ett viktigt redskap vid integration som brobyggare mellan olika kulturer och kulturuttryck.

Region Jämtland Härjedalen ska ha ett fritt, öppet och levande kulturutbud i hela regionen. Kulturen är ett viktigt instrument för livskraft, glädje och tillväxt och det ska vi prioritera. Därför måste vi bland annat bli bättre på att ta tillvara det rika kulturutbud som kommer till oss från andra länder och se det som en utmärkt möjlighet till integration och gränslös gemenskap.

Länskulturen fyller en viktig funktion och erbjuder en flora av kulturyttringar och kulturgärningar. Kulturutbudet ska vara tillgängligt och hela länet ska ha möjlighet att ta del av föreställningar, utställningar och andra aktiviteter. Regionens organisations- och kulturstöd är en förutsättning för fortsatt utveckling och stimulans av kulturen i Jämtland Härjedalen.

Integration

Krig, konflikter och oro i världen har medfört att många miljoner människor är på flykt idag. Jämtland Härjedalen ska hjälpa till och välkomna de människor som har sökt sig till vårt län. Nya medborgare är en viktig resurs, både ur ett mångkulturellt och förnyelseperspektiv men även i relation till arbetskraftsförsörjningen. Tillströmningen av flyende människor är en tillgång som på många sätt berikar vårt land.

Moderaterna anser att det är viktigt att de nyanlända som sökt sig till länet och de flyktingar som placeras här också vill stanna kvar. Men då måste de se ges möjligheter till det svenska språket, egen försörjning, arbete och utbildning.

En viktig åtgärd förutom språket är att snabba upp validering av utländska betyg, utbildningsbevis och examensbevis. En viktig grupp är regionens egna anställda, främst inom hälso- och sjukvården men också inom näringsliv och kultur. Vi behöver ha goda kunskaper inom kulturkompetensområdet, vilket kommer att kräva fortbildning.

Språket och möjlighet till egen försörjning är nycklar till god integration. Inriktningen ska vara att nyanlända ska få jobb, kunskaper i svenska och om hur samhället fungerar.

SFI-undervisningen ska förbättras med stärkt koppling till arbetsmarknaden. Integration är aldrig ensidig, alltid tvåsidig

Vi kommer arbeta för att

- Kulturen ska ha goda möjligheter att utvecklas och blomstra
- Organisationsbidrag och kulturstöd fortsatt ska stimulera kulturlivet i regionen
- Fler ska få möjligheten att ta del av regionens rika kulturliv
- Att vägen in till samhället ska gå via det svenska språket och arbete.
- Ökad kulturkompetens för större förståelse mellan kulturer.
- SFI ska även innehålla samhällsorientering i kombination med praktik.

- Utfasning av hemspråksundervisning till förmån för ökad undervisning i Svenska 2

Klimat och hållbar utveckling

För att klimatarbetet ska bli framgångsrikt krävs att privatpersoner, företag, kommuner, och regioner gör aktiva val för att gynna klimatet. Ingen kan göra allt, men alla kan göra något. Alla har ett ansvar och vår ambition är att vår politik ska göra det enklare för varje människa och organisation att göra bra miljöval. Med ett ökat fokus på klimatfrågan i regionen hoppas vi se ett bredare och större engagemang. Genom mer information och kunskapsspridning ska vi öka medvetandet så att det blir enklare att göra rätt val.

Skogen, jordbruket och rennäringen är viktiga i aktörer i den gröna omställning där målet är en långsiktig hållbarhet i länet. De gröna näringarna ger oss i Jämtland Härjedalen goda förutsättningar för ett fortsatt miljö- och klimatarbete. Länets företagare ligger i framkant i klimatarbetet. Hållbarhet är en viktig konkurrensfaktor men näringslivet behöver kontinuitet och långsiktiga regler för att tordas investera i bland annat ny drivmedelsteknik.

Vi kommer arbeta för att

- ha långsiktiga regler för klimatomställningen.
- produktion av biodrivmedelsråvara kan vara ett kompletterande affärsområde för areella näringar. Detta kommer generera öppna landskap, levande landsbygd, nya jobb, forskning, utveckling och tillväxt. Även produktion av vätgas och metanol är viktiga drivmedelsalternativ mot ett fossilfritt samhälle.
- regionen har ett ansvar för att underlätta för människor att göra miljömedvetna val. Informationen ska skapa incitament för att öka miljömedvetenheten hos invånarna.
- regionens verksamheter skall drivas på ett miljömedvetet sätt. För detta krävs en hög miljömedvetenhet i samhället och det når vi genom att systematiskt arbeta med miljöfrågorna, främst i våra egna verksamheter, men också tillsammans med externa aktörer.
- kommuner och regioner som levererar naturresurser till gemensamma ekonomin bör få en större del av de värden som skapas lokalt. De områden som exploateras av till exempel vatten- och vindkraft ska få ökad ersättning för de skador och det intrång som en utbyggnad innebär. Detta gäller även redan utbyggda vattendrag och vindkraftsområden

Möjligheter börjar med

